

Zambia

LANDRAPPORT 2010

Tack för att du stödjer Plans arbete i Zambia!

Här får du som har fadderbarn i Zambia en rapport om resultaten av Plans arbete i landet under verksamhetsåret som gått. Vi berättar om några av de projekt som Plan, tillsammans med lokalbefolkningen, driver i ditt fadderbarns land och vilka framsteg som gjorts tack vare ditt och andra faddrars stöd.

Zambia

Zambia har efter den globala finanskrisen nu nått en någorlunda ekonomisk stabilitet. Men trots det är Zambia fortfarande ett av världens fattigaste länder. Ungefär 80 procent av befolkningen lever på under två US dollar om dagen och 45 procent av barnen under fem år är undernärda. Medellivslängden är 38 år och 45 procent av befolkningen är under 15 år. Hiv/aids är ett allvarligt problem och mer än 15 procent av den vuxna befolkningen är smittade.

Majoriteten av befolkningen bor på landsbygden.

Tack vare rikligt med regn blev majsskördarna under förra året bra. Men på grund av prisstrukturen i landet och goda skördar i kringliggande länder har det varit svårt att sälja överskottet.

Ur politisk synvinkel har läget i landet varit lugnt bortsett från några lokala val som orsakade oroligheter. Detta var isolerade händelser och påverkade inte Plans arbete. Plan har under året deltagit i rådgivande grupper när regeringen tagit fram den kommande nationella planen som sträcker sig från 2011 till 2015.

Plan har arbetat i Zambia sedan 1996 och har verksamhet i fyra programområden. Totalt finns det 25 919 fadderbarn i Zambia varav 950 har en fadder i Sverige.

Tre skäl till att Plan finns i Zambia

1. Barn har rätt till utbildning – många barn har inte tillgång till adekvat utbildning
2. Barn har rätt till hälsa och sjukvård – många barn dör på grund av att det saknas vaccin.
3. Barn har rätt till liv och överlevnad – svagt immunförsvar och hämrad tillväxt till följd av undernäring är mycket vanligt bland barn i Zambia.

...och detta arbetar Plan med i Zambia

- Ökar tillgången till kvalificerad utbildning för barn bland annat genom att utbilda lärare i pedagogik.
- Ökar tillgången till rent vatten och förbättrar sanitära förhållanden bland annat genom att bygga latriner.
- Ökar tillgången till kvalitativ sjukvård för främst barn och kvinnor.
- Förbättrar familjers försörjningsmöjligheter genom bland annat mikrofinansieringsprojekt.
- Utbildar barn i sina rättigheter och hur barnen själva kan sprida kunskapen vidare till andra barn och vuxna.
- Utbildar lärare i barns rättigheter och alternativa disciplinära metoder.
- Bedriver påverkansarbete för att stärka barns rättigheter.
- Arbetar för att barns åsikter ska tas på allvar och att barnets bästa alltid ska vara vägledande för all samhällsutveckling.

Så här arbetar Plan

Plan är en internationell barnrättsorganisation som arbetar för och tillsammans med barn. Allt Plans arbete utgår ifrån barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnkonventionen baseras på alla barns rätt att överleva, utvecklas och delta.

Plans projekt sker på initiativ av lokalbefolkningen. Vi arbetar tillsammans med barn och deras familjer, andra organisationer och beslutsfattare på lokal och statlig nivå för att få bättre genomslagskraft och långsiktighet i vårt arbete. I stället för att ta över myndigheternas arbete påverkar vi dem att ta sitt ansvar. Arbetet genomförs med materiellt, tekniskt och finansiellt stöd från Plan. Målet är att lokalbefolkningen själv ska kunna driva utvecklingsarbetet vidare och på så sätt förbättra sin livssituation.

Plans arbete 2010

Här följer några exempel på de resultat Plan uppnått under det gångna året. Plans arbete i programområdet Mazabuka började fasa ut. Det var då som Plan Zambia började sin verksamhet 1996. Situationen har förbättrats avsevärt inom flera områden som Plan arbetat med. Till exempel har familjer som har tillgång till rent dricksvatten under hela året ökat från 44 procent till 73 procent. Familjers hushållsekonomi har förbättrats. Nu uppger 40 procent av familjerna att de har basvaror under hela året jämfört med färre än 1 procent av familjerna när arbetet började. Vaccinering av barn har ökat från 63 procent till 87 procent. Tillgången till utbildning och inskrivningarna i skolan har också ökat. De många framstegen har gjort att samhällena nu kan fortsätta sitt arbete utan stöd från Plan.

Plan har också deltagit i flera samarbetsprojekt med andra organisationer. Bland annat i ett EU-finansierat projekt som arbetar för att säkra tillgången till mat och vatten, förbättra de sanitära förhållandena och minska antalet fall av hiv/aids. Tillsammans med bland andra Unicef och Rädda Barnen har ett arbete påbörjats med en telefonlinje dit barn ska kunna ringa för att få stöd, råd och hjälp.

Mikrofinansieringsprojekten har fortsatt och utökats vilket har gett familjer ökad tillgång till mat och möjlighet att låta barnen gå i skolan. Projekten har också visat att kvinnors kontroll över hushållsekonomi stärker hela familjens tillgångar. Kvinnor som generellt sett är en marginaliserad grupp får genom mikrofinansieringsprojekten ofta starkt självkänsla och tar del i samhället i större utsträckning än tidigare. Av de 11 500 personer som är medlemmar i mikrofinansieringsgrupper är 78 procent kvinnor.

Barnkonventionen har 54 artiklar och fyra grundprinciper

Artikel 2. Alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3. Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

Artikel 6. Varje barn har rätt att överleva och utvecklas.

Artikel 12. Varje barn har rätt att uttrycka sin åsikt och delta i beslut som rör honom eller henne.

Rätt till kvalitativ utbildning

- 700 barn och 500 vuxna deltog i aktiviteter för att minska våldet i skolan.
- Barn från Plans programområden bjöds in till ett möte med representanter från regeringen. Efter att ha diskuterat skydd av barn och barns deltagande har regeringen skapat en kommitté som ska fortsätta att arbeta med dessa frågor.

Unga pojkar lämnar herdeyrket och börjar skolan

Plan arbetar för att barn ska få sin rätt till utbildning tillgodosedd. Plan Zambia arbetar mycket med att sprida kunskap om barns rättigheter och att bryta tystnaden kring traditioner som kan skada barnen och hindra dem från att gå i skolan.

I vissa delar av Zambia finns en tro och tradition som säger att unga pojkar ska valla och vakta boskap. De unga herdarna arbetar i upp till tio timmar varje dag och ofta jobbar de i tre, fyra år utan ledighet. De psykologiska och mentala effekterna på barnen blir stora då de isoleras från sina familjer under en lång period.

Vardag för många unga pojkar i Zambia.

– När jag var fem år sa mina föräldrar att jag skulle bli boskapsherde åt någon annans djur, berättar Sankhani.

En dag när Sankhani gått för att ge djuren vatten såg han att Plan var i byn och höll ett möte. Sankhani blev nyfiken. Man pratade om vikten av utbildning och om att herdetraditionen är skadlig för barn.

Plans volontärer berättade också om barns rätt att få gå i skolan. Sankhani slutade som herde till följd av att han blivit anklagad för att ha gjort ett dåligt jobb. Han mindes då det som sagts på mötet och stärkt av det beslut han sig för att börja skolan. Han var då åtta år.

För att kunna ta emot fler elever i skolorna i byar som Sankhanis har Plan, utbildningsdepartementet och lokalbefolkningen startat ett projekt för att förbättra skolmiljön. Resurser har satsats på nya klassrum, skolmaterial och böcker och man har byggt latriner på skolområdet.

Sankhani slipper nu vara borta från sin familj och han slipper vara rädd för ormar och farliga djur i naturen. Men den största skillnaden är att han får gå i skolan och att han nu kan läsa och skriva.

– När det bara fanns ett klassrum var det färre elever här i skolan. Nu är vi många. Tack vare de här förändringarna behöver inte jag eller mina klasskamrater vakta djur längre. När boskapsägare kommer till byarna för att rekrytera unga pojkar är vi inte där utan i skolan, säger han.

Grundläggande hälsa och hälsövård

- 60 personer har fått terapiutbildning för att kunna ge råd och stöd till hiv/aids-smittade.
- 126 religiösa ledare har fått utbildning i hur man minskar utanförskap.

Ringar på vattnet av psykologiskt stöd

Hiv/aids är ett stort hälsoproblem i Zambia. Föräldrar blir sjuka och kan inte försörja sina familjer och många dör i förtid. På grund tabun kring hiv/aids pratar man sällan om det och kunskapen är generellt sett låg. Många som är sjuka blir utstötta vilket gör att man låter bli att testa sig. Plan arbetar för att öka kunskapen om sjukdomen både hos barn, ungdomar och vuxna.

En kvinna som heter Gertrude bor i en region som heter Kaleyia som ligger i Plans programområde Mazabuka. 2008 testade sig Gertrude och hennes man för hiv/aids, då mannen var sjuk. Båda var smittade.

Paret kunde inte acceptera provresultatet och tackade därför nej till medicinering. Året därpå dog Gertrudes man och hon själv blev sjuk. Hon ville först inte söka hjälp, men till slut tog hon sig till en klinik där hon mötte Mutinta – en kvinna som deltagit i ett projekt som Plan driver. Projektet kallas 'Breaking Barriers' och går ut på att bryta tystnaden kring hiv/aids. Man besöker också de smittade i sina hem för att ge dem stöd och hjälp. Gertrude sattes genast på medicinering. Efter en tid mådde hon bättre och med mycket stöd från Mutinta som gjorde hembesök fortsatte hon medicineringen och till slut gick hon med på att delta i en stödgrupp.

Gertrude och Mutinta arbetar för att bryta tystnaden kring hiv/aids.

Förra året fick Gertrudes stödgrupp utbildning av Plan i gruppdynamik, ledarskap och hur man bryter utanförskap. 40 personer deltog i utbildningen varav Gertrude var en.

– Jag tittade tillbaka på hur mycket hjälp jag fått av projektet och Mutinta som kommit på hembesök under hela sjukdomsprocessen och allt det psykologiska stöd jag fått. Jag kunde inte låta bli att tänka på andra som var i samma situation som jag varit. Jag beslöt mig för att åka hem och starta en stödgrupp där, säger hon.

Hon berättar hur hon kände när hon fått beskedet att hon var smittad. Hon hade trott att livet skulle ta slut men tack vare stödet hon fått är hon i dag stark:

– Jag går runt i byn och pratar om hiv/aids. Stödgruppen består av fyra män och arton kvinnor. En i gruppen är en 9-årig flicka som går på medicinering. Vi möts varje fredag klockan två under ett träd. Folk i min by är mer fria att prata om hiv/aids nu.

Plans fortsatta arbete

Under det kommande året ska Plan Zambia bland annat undersöka i vilka områden man kan starta nya program för att ersätta det programområde som fasats ut. De ska också med sina erfarenheter och resurser stödja regeringens kommande utbildningssatsning. Arbetet med att inkludera barns deltagande i utformandet av befintliga och nya projekt kommer också att fortsätta. Plans mål är att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. För att detta ska uppnås krävs en långsiktig insats. I det arbetet är du som fadder mycket viktig för oss. Tack för ditt stöd!

	Zambia	Sverige
Yta:	752 618 km ²	450 295 km ²
Antal invånare:	13,5 miljoner	9,1 miljoner
Huvudstad:	Lusaka	Stockholm
Officiella språk:	bemba, nyanja, tonga m.fl.	svenska
Valuta:	zambisk kwacha	kronor
Human Development Index: *	plats 150 av 169	plats 9 av 169
Medellivslängd:	kvinnor 53 år och män 51 år	kvinnor 83 år och män 79 år
Spädbarnsdödlighet:	68 per 1 000 födda	3 per 1 000 födda
Läs- och skrivkunniga över 15 år:	81 procent	99 procent

* Human Development Index (HDI) mäter ett lands levnadsförhållanden samt ekonomiska och sociala utveckling. Sedan 1990 används HDI i FN:s årliga rapporter.